

Зважаючи на викладене, перспективним напрямом подальших наукових розробок має бути вирішення питання про те, коли наявна караність діяння в разі перевищення меж необхідної оборони та коли таку караність взагалі виключають. Окремі аспекти цього питання залишаються недостатньо дослідженими, оскільки вбивство за умов перевищення меж необхідної оборони є різновидом убивств за пом'якшуючих обставин, особливостями якого є специфічна обстановка його вчинення та інші додаткові ознаки, що характеризують зміст посягання на життя потерпілого. сучасні тенденції розвитку злочинності в Україні актуалізують проблему вдосконалення законодавчих підходів до регулювання відповідальності за дії, вчинені в стані необхідної оборони.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.: офіц. текст станом на 15 травня 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Проект Закону про внесення змін до статті 36 Кримінального кодексу України (щодо розширення меж необхідної оборони) від 19.07.2013 № 2621а: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=47945

УДК 343.915

Смирнова М. Д., студентка,
Миколаївський інститут права Національного університету
«Одеська юридична академія», м. Миколаїв
Науковий керівник: Кльован Н. В., старший викладач

ВПЛИВ НЕДОЛІКІВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Кримінальна активність неповнолітніх – надто небезпечне та потенційно шкідливе явище для суспільства. Це обумовлене тим, що саме в цьому віці діти стають резервом для дорослої та рецидивної злочинності, тому потрібно вжити всіх можливих засобів для того, щоб знизити рівень злочинності серед неповнолітніх. Вікові та психологічні особливості підлітків під впливом негативних обставин можуть набувати криміногенної значущості і здатності неповнолітніх до делінквентної поведінки. Певні особливості негативної емоційно-вольової сфери неповнолітніх, до яких належать агресивність, нестриманість, жорстокість, грубість формують антисоціальну поведінку та глибоку

деформацію особистості.

Метою даного дослідження є на підставі аналізу наукових поглядів на негативне становлення особи неповнолітнього визначити специфіку впливу такої детермінанти, як недоліки навчально-виховної роботи, адже школі, як найближчому середовищу після сім'ї, надається важливе значення у формуванні моральних якостей неповнолітніх.

Освіта є одним з найважливіших чинників, який справляє значний вплив на становлення особистості, розвиток її засад: ідейних, моральних, етичних та культурних. Метою освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей (розумових та фізичних), виховання належних моральних якостей, формування в них громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, підвищення таким чином освітнього рівня населення.

Школа є одним з кризових середовищ життя в нашому суспільстві, що вбачається з відчуження учнів від шкільного середовища, навіть попри всі спроби вдосконалення системи освіти в Україні. Переважна більшість батьків (83 %) переконані в тому, що школа «повинна і вчити, і виховувати», і лише (12 %) вважають, школа повинна спрямовувати свою діяльність – лише навчання, але не виховання. Важливо зазначити, що школа може дати дітям інформацію не лише про природу злочинності, а й про наслідки вчинення злочинів, роботу системи кримінального правосуддя і шляхи попередження злочинності [1, с. 271].

Школа, як друге найважливіше виховно-соціалізаційне середовище після сім'ї, може нівелювати або ж поглиблювати порушення процесу соціалізації особи неповнолітнього, які вже розпочалися. Дитина розпочинає навчання у школі найчастіше з великим ентузіазмом та надією на досягнення певних успіхів у навчанні, однак при цьому вона вже має певний «багаж» попереднього досвіду в соціальній сфері. За умов, коли до початку навчання у школі в поведінці дитини були ознаки соціальної непристосованості, після періоду ентузіазму та надії можуть виявитися певні труднощі, однак вже в більш поглиблено – порушенні дисципліни у школі, прогулюванні уроків, бійок на території школи, зухвалої поведінки щодо вчителів та однокласників, які, як вважають науковці, що досліджують цю проблематику, можуть призвести до дезадаптації та злочинності [2, с. 290].

Кримінологи віддають перевагу позиції, що вчителі найбільше уваги приділяють здібним учням, які не спричиняють проблем, конформістичним, і погано ставляться до важких дітей, а також намагаються відділити їх від учнів свого класу, шляхом переведення до іншого класу чи іншої школи. Основними факторами, що можуть сприяти виділенню учня у категорію «важковиховуваних» є наступні: усталені недисциплінованість та неуспішність; негативне ставлення до навчання та суспільно корисної роботи; невиконання вимог, які ставить перед учнем шкільний процес; порушення дисципліни, що має усталений характер;

конфліктність, агресія, жорстокість; наявність аномальних потреб або аномального способу задоволення природних для всіх дітей потреб.

У вітчизняній шкільній практиці вихід зі складних та конфліктних ситуації адміністрація вбачає у відрахуванні «важких» учнів, що, в свою чергу, призводить до того, що до наявних труднощів для дитини додаються проблеми, пов'язані з пристосуванням до нового шкільного середовища. Такий підхід є досить поширеним явищем. Тобто конфлікт не лише не вирішується, але і приховується, завдяки чому працівники шкіл не набувають необхідних умінь аналізу, вирішення конфлікту задля прогнозування, попередження його прояву.

У кримінологічних дослідженнях найчастіше зазначається про існування взаємозв'язку між низьким рівнем шкільних досягнень, поганими оцінками та злочинністю неповнолітніх (Д. Ховкінс, Д. Лішер); труднощами у навчанні (відставання у навчанні, другорічність) та злочинністю (Д. С. Брук, М. Вайтмен, С. Фінч, П. Кохен, Р. Джессор, Д. Ван Ден Бос, Д. Вандеррин, Ф. М. Коста); прив'язаністю учнів до школи та злочинністю (С. М. Дорнбуш, К. Гласгоу Еріксон, Д. Фарінгтон, С. А. Вонг); поведінкою в школі (прогулювання уроків, порушення дисципліни, агресивна поведінка) та злочинністю неповнолітніх (Т. Теннет, Б. Тізард, Х. Голдстейн, Х. Франсіс); виключенням зі школи та злочинністю (Д. Філіпс, Д. Келлі) [2, с. 290].

Таким чином, важливим завданням педагогічних колективів є попередження злочинності серед неповнолітніх. Дієвим засобом його розв'язання виступає моніторинг стану підліткової злочинності аналіз та правильне реагування на негативні явища в підлітковому середовищі. Це надасть можливість раннього виявлення агресивних, схильних до алкоголізму та наркоманії неповнолітніх, з антисоціальною спрямованістю; встановлення труднощів у вихованні сім'єю; створення ефективної системи контролю з боку батьків, закладів освіти та правоохоронних органів щодо наявних проблем, які є у дитини. Необхідним є введення змін в організацію шкільної освіти та виховання задля забезпечення гнучкості у навчанні, збільшення індивідуалізації оцінювання з урахуванням психологічних можливостей та потреб неповнолітнього.

Література

1. Дворкова А. В. Вплив виховного процесу в закладах освіти як фактор злочинності неповнолітніх жіночої статі / А. В. Дворкова // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 1. – С. 271-274.

2. Чижук І. Недоліки шкільного виховання та їхня роль у процесі детермінації злочинності неповнолітніх в країнах європейського союзу / І. Чижук // Вісник Львівського університету ім. Івана Франка. – 2009. – С. 288-295.